

LBRIS

We know
books

PLANȘE MASONICE

Vol. 4

Crestomație alcătuită de
Emilian M. Dobrescu

BUCUREȘTI
Editura V.I.S. Print

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Planșe masonice : crestomație
Emilian M. Dobrescu - București : V.I.S. Print 2016

ISBN 978-973-85783-3-3

I. Dobrescu, Emilian M. (antolog.)

061.236.6(498+100)

Tiparul executat la: V.I.S. Print

© Autorii planșelor sunt responsabili pentru opiniile exprimate

Cuprins

Notă asupra ediției I și al II-a	5
Dan Anghelescu - Paradoxul Landmaks	7
Corneliu Braslașu - Misterele Taborului	22
Dan Cărbunaru - Timpul Masonic	40
Alexandru Bogdan Ciochină - Traducerea "Tainei Francmasonilor" – moment de referință în istoria ordinului pe pământ românesc	44
Interviu cu William Alexandru Cosmescu	51
William Alexandru Cosmescu - Simboluri și corespondențe în loja calfei	59
Ion Toma Deac - Între cartezian și esoteric	61
Emil Dinga - Ezoterismul Masonic și impactul său asupra imaginii ordinului	63
Emilian M. Dobrescu - Amintiri Masonice	67
Emilian M. Dobrescu - Biserica și Franc-Masoneria	69
Alexandru Gașpar - O posibilă introducere în Hermeneutică	77
H. Radu - Chipul văduvei în simbolistica tradiției perene și în interpretarea lui Vasile Lovinescu	116
Traian Irimia - Octavian Goga între mesianism și Masonerie	122
Bogdan Mihai Mandache - Lumina - Cunoaștere transfigurantă ...	133
Gheorghe Serafim - Semnificația gradului de ucenic în Regimul Scoțian Rectificat	142

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI I și al II-a

Franc-masonii de azi lucrează în ateliere numite Loji, la perfecționarea morală și spirituală a ființei umane, la construcția Templului Ideal al Umanității. Din acest al 4-lea volum fac parte discursurile de excepție pe care le-au rostit în ultimii ani, unii din cei mai importanți Frați masoni, români și străini. Lectura lor vă apropie, nebănuit de mult, de adevărata înțelegere a ființei umane, cu o morală pozitivă, de excepție. Socotesc ca reprezentative aceste texte, prin puterea ideatică, prin puterea cuvintelor și a faptelor autorilor lor, care demonstrează, o dată în plus, perenitatea, forța și tăria spirituală a Masoneriei.

Textele vă dezvăluie imaginea adevărată a acestui Ordin bimilenar. Cine crede în forța și tăria spirituală a Franc-Masoneriei, dar și cine nu crede încă, trebuie să citească paginile următoare. Textele provin din diverse surse, citate sau nu, directe sau indirecte (inclusiv internetul) și grupează o parte din focarul spiritual și faptic al Istoriei Omenirii și a Franc-Masoneriei.

Mulțumesc tuturor Fraților coautori. Contribuim astfel, fiecare dintre noi, pe măsura puterilor noastre, la construcția Templului Ideal al Umanității, acest focar de înțelepciune, civilizație și progres al Franc-Masoneriei Universale. Fără influența binefăcătoare a Marelui Arhitect al Universului, Dumnezeuul fiecăruia dintre noi, ideile din această lucrare nu ar fi existat și nu pot prinde contur. Glorie Lui !

Lăsăm Cititorului, avizat sau nu, plăcerea de a descoperi în aceste pagini, precum și în paginile următoare, contribuția adusă de spiritul românesc la filonul mondial al tradiției masonice. Observațiile, sugestiile și noile Dv planșe masonice le puteți expedia pe adresa de e-mail: dobrescu@acad.ro

Este datoria sfântă a fiecărui inițiat sau neofit, de a-și aduce contribuția la aplicarea în viața Cetății a principiilor masonice, ale vieții și creației obișnuite, care prin Forța, Frumusețea și Inteligența lor asigură nemurirea celui care le înfăptuiește!

Autorul selecției

martie 6016

PARADOXUL LANDMAKS

Dan Anghelescu

De ce “paradoxul landmarks”?

Cu câțiva ani în urmă, când am întâlnit pentru prima oară, într-un context masonic, expresia “Landmarks”, am fost frapat de discrepanța care părea să existe între sensul său propriu, profan, de “borne sau pietre de hotar” și sensul figurat, masonic, care, în acel context, îmi evoca o sumă întregă de vechi cutume și precepte fundamentale, bine definite și strict respectate de întreaga comunitate masonică mondială. Această percepție stenică și trainică a Landmark-urilor, care m-a însoțit de-a lungul anilor, avea să se tulbure în momentul în care mi-a căzut în mână lucrarea “Memento Masonic”, publicată sub coordonarea M.L.N.R., în care un capitol restrâns este rezervat Landmark-urilor.

Textul începe cu o scurtă legendă despre o ladă fermecată în care se credea că se află încuiat un tezaur secret, de vechi și prețioase documente despre Franc-Masonerie, dar care, atunci când a fost deschisă, s-a dovedit a fi goală. Concluzia autorului era neașteptată: “Cam așa s-a întâmplat și cu acest cuvânt Landmarks. Este un cuvânt specific, cu un dorit înțeles simbolic, o expresie tradițională a Francmasoneriei, vrând să facă să se creadă–la fel ca lada fermecată– că ar cuprinde ceva. Dar, dacă cercetătorul francmasonic încearcă să pătrundă înțelesul, să deschidă lada, o găsește goală, respectiv nu găsește nimic din ceea ce așteptă” (3). “Totuși” – ne liniștește în continuare autorul – “acest cuvânt, această expresie există, dar înțelesul, conținutul, i-a fost dat, adăugat ulterior”... devenind “o noțiune franc-masonică prin excelență”, dar “cu circulație mai ales în țările anglo-saxone, în primul rând în SUA”. Mai departe, aflăm că “Denumirea pornește de la Anderson” care, însă, nu precizează ce înțelege el prin “Landmarks”, ceea ce a creat o “mare frământare în jurul Landmarks” (3). Așa că autorul se decide să clarifice el noțiunea și răspunde, în continuare, la întrebarea “Ce sunt Landmarks?” oferindu-ne următoarele opinii:

LIBRIS We know books
“În sens figurat, trebuie să se înțeleagă sub această denumire o instituție stabilă, de neschimbat, foarte veche și cu o valoare tradițională continuă” (3). O definiție curioasă, pentru că te poți întreba cum pot fi niște precepte o instituție, când o instituție se definește, în primul rând, prin existența unor forme de organizare. Dar însuși autorul simte nevoia unor clarificări, așa că, imediat, precizează:

“Pietrele de hotar sunt deci ceva care durează veșnic, nefiind supuse nici unei modificări”. Și, pentru ca să ne convingă de caracterul lor veșnic și imuabil, adaugă: “Americanul A. Mackey a adunat laolaltă un număr de 25 de pietre de hotar. Alte Loji americane au ajuns chiar la 53 (corect 54) puncte... Josef Evans a redactat 9, (corect 10), germanul J. G. Findel ajunge de asemenea la 9 paragrafe, altele decât cele precedente. În fine Roscoe Proud (corect R. Pound) le restrânge numai la 7 paragrafe” (3). Și cu toate că există în atâtea variante, total diferite între ele, concluzia autorului sfidează orice logică: “Ele trebuie să fie invariabile pentru a păstra unitatea fraternității și caracterul ei universal” (3). După care, parafrazându-l parcă pe Caragiale, autorul adaugă:

“Ele trebuie, după aceea, să constituie legea de bază, fundamentul cu caracter absolut, general și peste tot variabil, dreptul franc-masonic unul și același peste tot globul” (3).

Mărturisesc sincer că am citit de mai multe ori acest capitol și, treptat, nedumerirea mea a atins cote alarmante încercând să-mi imaginez următoarele situații paradoxale:

- cum poate exista un cuvânt care să nu aibă niciun înțeles, (lada goală) dar să fie în același timp, “o expresie tradițională a Franc-Masoneriei”?;
- cum poate fi el “o noțiune franc-masonică prin excelență”, dar cu o circulație restrânsă: “mai ales în țările anglo-saxone”?;
- cum pot fi aceste precepte veșnice și nesupuse niciunei modificări, dar să existe în nenumărate variante, total diferite între ele?;

- în sfârșit, cum pot reprezenta ele “fundamentul... peste tot variabil”, dar “unul și același pe întreg globul”?

Așa s-a conturat ideea acestei expunerii, pe care am intitulat-o “Paradoxul Landmarks”, paradox pe care vom încerca să-l deslușim, în cele ce urmează:

Prima mențiune a expresiei “landmarks”

În anul 1723, Marea Lojă a Angliei, constituită în 1717, aprobă celebrele Constituții ale lui James Anderson. Articolul 39 din Regulamentele Generale, anexate acestor Constituții stipula: “Fiecare Mare Lojă Anuală are Puterea și Autoritatea de a face noi Regulamente sau de a le modifica pe acestea, în realul folos al Fraternității. Cu condiția ca, întotdeauna, vechile Land-Marks să fie cu grijă prezervate” (1), deci menținute fără nici o modificare. Asta a fost tot. Pentru prima dată, acestei expresii profane, banale, i se dădea un sens masonic cu care-și făcea intrarea în textele fundamentale ale Franc-Masoneriei. Din păcate, Anderson nu a precizat, nici atunci, nici mai târziu, care sunt aceste “Landmarks” sau măcar semnificația acestui cuvânt. Omitând să facă această clarificare, el va genera, fără voia lui, acele considerabile frământări, discuții și dispute, care vor marca evoluția Franc-Masoneriei în secolele următoare, până în zilele noastre.

Să urmărim fascinanta carieră masonică a expresiei “Landmarks”, de-a lungul celor trei perioade distincte ale istoriei sale:

Perioada anterioară anului 1717

Așa cum rezultă din art. 39, citat mai sus, în anul 1723, Anderson, ca și Marea Lojă a Angliei considerau că Landmark-urile au existat din timpuri imemorabile și că ele trebuie căutate în Masoneria operativă. Și unde anume, în textele organice și doctrinale ale acesteia, din care ne-au parvenit aprox. 100 de manuscrise, cunoscute sub denumirea de Vechile Îndatoriri (Old Charges) sau Constituțiile Gotice, cum le-a botezat Anderson mai târziu.

Structura lor – așa cum am mai arătat și cu alt prilej – este

aproximativ aceeași: o rugăciune pioasă, în general cu caracter creștin, o relatare tradițională a aproximativ aceluiași legende istorice (lecture), citirea îndatoririlor propriu-zise (charges), depunerea unui jurământ sau obligație (oath or obligation), rugăciunea finală.

Substanța lor era, însă, destul de diferită, prezentând particularități și diferențe notabile. Astfel, legendele sunt fanteziste, abundă în erori și anacronisme, sunt scurte și uneori neterminate, cu diferențe mari în prezentarea personajelor ca și în grafia numelor, iar “Îndatoririle” variază ca număr și aranjare și sunt relativ lipsite de substanță.

Aceste instrucțiuni generale, parțial administrative, parțial morale, cuprinse în Constituțiile Gotice, au stat la baza autogovernării și funcționării Lojilor operative din Marea Britanie.

Dar cercetarea acestor manuscrise relevă un fapt surprinzător: “Nu există nicio mențiune privind Landmark-urile, anterioară anului 1717. Nici Constituțiile Gotice și nici minutele Lojilor nu fac nici cea mai vagă aluzie, la acestea” (1). “Principiile fundamentale ale Vechii Masonerii Operative erau puține și simple și nu s-au numit niciodată <<Landmarks>>. Fiecare Lojă era independentă de celelalte și nu exista nici o autoritate superioară peste toate. Fiecare Lojă era compusă din Ucenici și Calfe și fiecare avea Maestrul și Supraveghetorii săi, iar aceștia erau aleși prin vot dintre membrii săi” (Albert Pike, 1). ”Între 5 și 6 Masoni puteau forma o Lojă, după care aceștia puteau face alți Masoni. Metoda de admitere de noi membri era simplă, deși unii pretind să fi găsit, în Scoția, dovada existenței unei ceremonii pentru trecerea la Calfă. Fraternitatea adera, cel puțin formal, la Creștinismul Trinitarian” (1), iar accesul femeilor în Lojă era interzis.

Dar nicăieri, în niciunul din aceste manuscrise, nu se pomenește ceva care să ateste existența unor Landmark-uri.

Și atunci se naște întrebarea stânjenitoare: dacă Landmark-urile au fost principiile fundamentale ale Masoneriei operative și dacă nu există nici o mărturie documentară a existenței lor înainte de 1717, iar tradiția acestei vechi Masonerii nu a păstrat nici cea mai vagă amintire despre ele, “cu ce drept putem noi pretinde că ele au existat cu adevărat?

Există o singură posibilitate, aceea de a afirma că acele Constituții Gotice și conținutul lor de legende și îndatoriri au fost <<Landmark-urile>> Franc-Masoneriei, dar numai foarte puține autorități masonice susțin această posibilitate” (1).

Perioada 1717-1850

În septembrie 1721, Marea Lojă a Angliei “nemulțumită de toate copiile existente ale vechilor Constituții Gotice, i-a ordonat Fratelui James Anderson să le sistematizeze printr-o nouă și mai bună metodă” (1). Așadar în 1721, Marea Lojă i-a pus la dispoziție lui Anderson copii ale Constituțiilor Gotice, fapt confirmat de acesta. “Acele Îndatoriri” – declara el – “au fost extrase din vechile documente ale Lojilor de peste mare și ale celor din Anglia, Scoția și Irlanda, în folosul Lojilor din Londra” (1).

Cercetătorii se îndoiesc că ar fi dispus de manuscrise din Scoția și Irlanda și sunt siguri că nu au existat manuscrise ale “Lojilor de peste mare” (Lodges beyond the Sea). “Cu siguranță, însă, a avut unul sau mai multe manuscrise, pentru că numai din acestea a putut el să producă fabuloasa sa istorie a Masoneriei și să convertească Vechile Îndatoriri în Îndatoririle speculative ale unui Francmason” (1).

Dar, Constituțiile, Legendele, Îndatoririle și Regulamentele Generale speculative, redactate de Anderson în 1723, se deosebesc radical de cele existente în vechile manuscrise. “Noua și mai buna metodă” practică de Anderson, a însemnat, de fapt, fie suprimarea, fie modificarea celor mai multe dintre principiile și cutumele existente în Constituțiile Gotice. Puține dintre acestea precum: reunirea în loji, secretul, moralitatea, excluderea femeilor, unele dintre unelte și alte câteva simboluri au mai fost păstrate. Dar – (conf.1) – cel puțin următoarele modificări fundamentale au fost operate:

- a fost organizată prima Mare Lojă a Lumii, cu scopul de a unifica Lojile și practicile masonice prin Regulamentele Generale;
- au fost stabilite și programate Comunicările Anuale și

Trimestriale ale Marii Loji;

- a fost interzis dreptul de a forma Loji fără împuternicirea Marelui Maestru al Marii Loji;
- Regulamentul Masoneriei Operative a fost în întregime abandonat. Legendele au fost dezvoltate și modificate, Vechile Îndatoriri au fost reformulate într-o formă speculativă și extinse, iar Regulamentele Generale – detaliate și practic toate noi – au fost adoptate pentru conducerea Lojilor și a Marii Loji;
- ritualul simplu al perioadei anterioare a fost extins la 2 grade, cel de-al 3-lea, fiind adăugat ulterior;
- funcția Marelui Maestru era deținută în exclusivitate de nobili și nici o altă funcție nu era atribuită masonilor operative;
- credința tradițională în Creștinismul Trinitarian a fost înlocuită printr-o ocultare a problemelor religioase, Masonii având doar obligația de a fi oameni onești și de onoare și de a respecta Legea Morală.

Și atunci ne putem din nou întreba: dacă în 1723, elaborându-și Constituțiile și Regulamentele Generale, Anderson a eliminat cu desăvârșire sau a modificat esențial majoritatea principiilor de bază sau cutumelor care au existat în Constituțiile Gotice, cum mai pot fi considerate Landmark-urile ca, ”inabrogabile și imutabile”?

În perioada care s-a scurs până la sfârșitul secolului al XVIII-lea nu s-au mai înregistrat decât foarte puține referiri la Landmark-uri. Astfel William Preston, în celebra sa lucrare “Illustrations of Masonry”, publicată în 1774, a abordat această temă, “dar cu cât a scris mai mult despre ele, cu atât mai puțin clare au apărut ideile sale... Greșita sa înțelegere a Landmark-urilor i-a ruinat cariera, l-a adus în conflict cu Marea Lojă și, în final, a condus la expulzarea sa din Franc-Masonerie” (1). S-au mai păstrat, de asemenea și multe alte documente din secolul al XVIII-lea, (luări de cuvânt, discursuri, predici, îndatoriri) dar numai într-unul sau două dintre acestea se fac

referiri vagi la Landmark-uri, ceea ce atestă faptul că acestea erau fie necunoscute majorității membrilor Ordinului, fie că nu au constituit o preocupare pentru aceștia.

Nici în prima jumătate a secolului al XIX-lea, nu s-au petrecut schimbări majore în percepția Landmark-urilor. În 1813, cu prilejul constituirii Marii Loji Unite a Angliei, acordul de unire prevedea că: “Va exista cea mai perfectă unitate în ce privește jurământul, disciplina, lucrările în Loji, primirea, trecerea și ridicarea (în grad), instrucția și vestimentația Fraților; astfel că un singur sistem, pur și imaculat, în deplin acord cu Landmark-urile, legile și tradițiile originale ale Ordinului, să fie menținut și practicat în toată lumea masonică... Astfel, după aproape 100 de ani de Masonerie speculativă, cele mai vechi, mai mari și mai influente două Loji din lume considerau că Landmark-urile erau grade și alte lucrări secrete ale Lojilor” (1). În 1815, Marea Lojă Unită a Angliei a amendat Îndatorirea I introducând credința în M.A.A.U. și “practicarea Îndatoririlor sacre ale moralității” modificând astfel, pentru a doua oară, doctrina religioasă a Ordinului.

Tot în această perioadă, prolificul și influentul dr. George Oliver, în cele 24 de lucrări masonice publicate între 1826-1863, acordă o atenție specială Landmark-urilor. Dar după ce, timp de 40 de ani, oscilează între diverse idei și ipoteze, sfârșește într-o totală confuzie: “Ce sunt Landmark-urile Masoneriei și la ce se referă ele?” – se întreba el în 1850. Iar răspunsul său era edificator: “Acestea nu au fost niciodată clar definite...Unii le restrâng la Jurăminte, Semne, Atingeri și Cuvinte; alții includ ceremoniile de inițiere, de trecere și de ridicare (în grad)...; ornamentele, mobila și bijuteriile Lojii sau simbolurile specifice ale acesteia. Unii cred chiar că Ordinul nu are niciun fel de Landmark-uri în afara secretelor sale particulare” (1).

Așadar, aproape un secol și jumătate, Franc-Masoneria a crescut și a prosperat fără ca cineva să știe ce erau Landmark-urile sau dacă ele existau în realitate.

Perioada de după 1850

A doua jumătate a secolului al XIX-lea avea, însă, să producă o adevărată emulație în abordarea Landmark-urilor, în momentul în care inițiativa este preluată de Franc-Masoneria americană. Întreaga dezbatere se mută peste ocean și devine o preocupare aproape exclusiv americană.

Prima tentativă inițiată de o Mare Lojă de a stabili ce sunt Landmark-urile a fost făcută în 1850 de Marea Lojă din Missouri. Aceasta numește un comitet condus de dr. J. W. S. Mitchel al cărui raport stabilește că: "... Vechile Îndatoriri, așa cum sunt ele publicate la ordinul Marii Loji a Angliei în Constituțiile lui Anderson, conțin toate sau aproape toate Vechile Landmark-uri și Practici ale Masoneriei care se cuvin publicate". Că: "Nici o Mare Lojă nu are dreptul să modifice, să schimbe sau să amendeze vreo parte din Vechile Îndatoriri". Că: "Vechile Constituții, așa cum sunt ele conținute în prima ediție a Constituțiilor lui Anderson, sunt și ar trebui considerate drept cea mai înaltă autoritate masonică, pe care să se constituie un cod de legi pentru guvernarea Ordinului" (1).

A urmat Marea Lojă din Minnesota care, în ianuarie 1856, adoptă o nouă Constituție al cărei decret nr. 8 conține o listă cu 26 Landmark-uri. În iunie 1856, Rob Morris din Kentucky publică un "Cod al Legii Masonice" în care include o listă cu 17 Landmark-uri.

"Dr. Albert Mackey este al 3-lea care inventează Landmark-uri, dar se autoconsideră primul, ignorându-i pur și simplu pe ceilalți doi predecesori" (1). În 1858, el își publică cunoscutele sale "25 de vechi, universale și imutabile Landmarks", care, ulterior au fost intens atacate și contestate. Chiar în timpul vieții lui Mackey, doi proeminenți franc-masoni au publicat, la rândul lor, câte o listă de presupuse Landmark-uri, diferite de cele ale lui Mackey și diferite și între ele. Aceștia sunt: John W. Simons, în 1864, cu o listă de 15 Landmark-uri și Luke A. Lockwood, în 1867, cu o listă de 19 Landmark-uri. Liste similare au fost publicate și mai târziu, după cum urmează: H. B. Grant, în 1894, cu 54 de poziții; A. S. Mc Bride, în 1914, cu 12 poziții; Alexander

S. Bacon, în 1918, cu 3 poziții; Roscoe Pound, în 1919, cu 7 poziții; Joseph D. Evens, în 1923, cu 10 poziții etc.

Această uluitoare diversitate a opiniilor privind natura și definirea Landmark-urilor se regăsește și în similarea diversitate de opțiuni sau atitudini adoptate de Marile Loji americane față de Landmark-uri. Conform unei surse autorizate – Coil's Masonic Encyclopedia – în Statele Unite situația ar fi următoarea:

- cele mai multe Mari Loji – 17 la număr – nu au adoptat și nici nu recunosc nici un fel de Landmark-uri specifice;
- situația altor 16 Mari Loji este neclară: fără a declara oficial opțiunea lor, acestea par a respecta în mod tacit sau vag, "lista lui Mackey", 3 dintre acestea împreună și cu Îndatoririle și Regulamentele Generale din 1723;
- numai 4 Mari Loji americane recunosc oficial "lista lui Mackey";
- alte 9 Mari Loji și-au elaborat sau adoptat, într-o deconcertantă diversitate, propriile liste, cuprinzând între 7 și 54 de Landmark-uri, total diferite între ele. Acestea sunt: Massachusetts cu 7 Landmark-uri, West Virginia cu 8, New Jersey cu 10, Tennessee cu 15, Connecticut și Mississippi cu câte 19, Minnesota cu 26, Nevada cu 29, Kentucky cu 54;
- în sfârșit, 3 Mari Loji respectă oficial sau tacit, doar Îndatoririle din 1723, respingând toate formulările ulterioare acestei date.

În Europa, Marea Lojă Unită a Angliei "a afirmat întotdeauna existența Landmark-urilor și caracterul lor restrictiv... <<Principiile fundamentale>> ale Marii Loji Unite a Angliei impun ca <<principiile vechilor Landmark-uri, cutume și practici să fie strict respectate>>" (2). Dar, niciodată Marea Lojă Unită a Angliei nu a încercat să definească aceste Landmark-uri. În schimb, la 4 sept. 1929, a adoptat "cele 8 principii fundamentale pentru recunoașterea Marilor Loji" care nu constituie decât explicitarea regulilor universal acceptate de Franc-Masoneria regulată. Acestea, însoțite uneori și de "lista lui Mackey",